

סוף זמן קר"ש

ערב שבועות

8:34

עש"ק נשא 8:33

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק קפ"ז)

מבן עיינות התאחדותנו

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ב"ה

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת נשא (א)

מ"ס חגיגה יג: עד טו.

פרשת נשא (ב)

מ"ס חגיגה טו: עד יז:

אפילו אילני סרק (פסוקי עם, אם קובע ענין לתורה) עתידין ליתן פירות (חוב) לירות טובות ביום תלמודי (הבנים) מדיבוי רבסי שליט"א שמה"ל עש"ט

ה' סיון תשס"ט

חג השבועות

שנה י"א גליון כ"ט (תס"ו)

שהי' נכבד

במדרש רבה רות. על הפסוק ותשאר היא ושני בניה אר"ח נעשית היא כשירי מנחות עד כאן לשוננו. ותמוה. ויש לומר דהיה קשה להמדרש על הלשון ותשאר וגו' הא רובן נשארו ואין נקרא שיר כל שהוא יותר מחציו (עיין ביר"ד סי' מ"ג) לזה מתוך המדרש כשירי מנחות דשם גם כן הרוב נשאר אחר הקמיצה ומכל מקום קראו הכתוב שיריים דכתיב והנותרת ממנה ונקרא שיריים של מנחות. והיינו טעמא דמה שניטל דהיינו הקומץ דסלק לגבוה הוא המתיר כל המנחה אם כן שפיר נקרא בלשון שיריים אף שהוא יותר בכמות. עם כן כאן נמי נקרא שיריים שכל שמת בעלה שהיה נכבד שפיר שיריים אף שנשאר יותר.

חובת התורה

למה לא קבלו מלאכים התורה

ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום. י"ל שמיכות הפסוק הדמלאכים שאלו ליתן להם התורה נגה הודך על השמים והשיב להם הקב"ה הלא כתיב בתורה דברים המותרים והאסורים והאיך אתם יכולין לקבל התורה ולקיימן. והשיבו הלא כתיב בתורה דיני כהנים ולוים והאיך יכולין לקיימן והשיב להם הקב"ה בזמן שבהמ"ק קיים יכולין לקיימן, וזה הפירוש בפסוק ד' "עוז" לעמו יתן היינו התורה לעמו יתן והלא דין כהנים ולוים האיך יכולין לקיימן והשיב להם ד' יברך את עמו "בשלום" דהיינו בזמן שבהמ"ק קיים:

מדרש היתון

כפיות ההר כשלא יהיו במעלה

והיתצבו בתחתית ההר. (שמות יט, יז), אמר רבי אבדימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגית, ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב וכו' (שבת פח.). והקשו בתוס' (ד"ה כפה עליהן) דלמה הוצרכו לכל זה הלא כבר הקדימו ישראל נעשה לנשמע. ויתירי' הק' מוה"ר ט"ב בעל ישמח משה זי"ע, דבאמת אז היו ישראל במעלה הגדולה והיו רצונם לקבל את התורה ברצון גמור, אבל השי"ת ידע שאח"כ לא יהיו ישראל במעלה הזאת ויחזרו מזה, לכן הראה להם השי"ת שמורכחים הם לקבל, וכמ"ש (יחזקאל כ ג) חי אני נאום ה' אם לא ביד חזקה אמלך עליכם.

אור הנר לשבועות

ישראל מקיימין העולם

הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם (פסחים סח:). שמעתי מכאדמו"ר מוה' מענדל זצלה"ה מרימנוב זי"ע שפירש: כי בעצרת קבלו ישראל התורה הק', ואם לא קיבלו ישראל התורה היה העולם חורר לתוהו ובוהו, ועל ידי ישראל מתקיים העולם. וזהו הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, שהעולם צריך ללכם" לישראל, כי הם קיימו העולם עכ"ד פח"ח.

אור לשמים נשא עה, ב

ויאמרו מעבשיו נעשה ונשמע

ויבוא משה ויקרא לוקני העם וישם לפניהם את כל הדברים אשר צוהו ד' ויענו כל העם יחידיו ויאמרו כל אשר דבר ד' נעשה, ודקדקו למה השיבו העם הלא לא קרא רק לוקני העם, וגם הלשון ויענו מי שאל אותם שהי' צריכין להשיב, גם אם כ' ויענו למה כ' שוב ויאמרו, אך אולי הפי' ויענו היא הכנעה וענו מלח"כ (פ' בא) עד מתי מאנת לענות מפני דהיינו כאשר ראו העם כי משה קרא רק לוקני העם והבינו כי משה רואה וידע כי המה אינם ראויים עוד שישם לפניהם כל הדברים אשר צוהו ד', ומה נשבר לבם לקרעים, וזהו ויענו כל העם כלם נעשו נכנעים מזה, ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אמת כי י"ע עשיו מעשים שלי"ה רצוים בעיני השי", אך מעתה מקבלים עלינו מחדש כי את כל אשר דבר ד' נו"נ שלא נזכר אפי' יזו כ"ש מדרכי התורה ומדרכי אבותינו, ואפי' מה שנדמו בעינינו שהיא מותר לעשות, וישב משה את דברי העם היינו ההכנעה והשפלות והנר"ג אל ה', והי"פ ויענו כל העם יחידיו, ולהלן בפי' משפטים כתיב ויען כל העם קול אחד, כי ע"י הכנעה וענה יתירה באו לאחדות שכא"ר ה' רואה מעלת חבירו והי' לו חן בעיני חבירו כמ"ש אדמו"ר הק' מווארקע וצללה"ה זי"ע, וכו' לקב"ה ולנעשה ונשמע, כי ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה ולהיות דבוק בקב"ה וכמו שסיים הכ' אני ה', וכמ"ש הרבי ר' מיכל אם איין אני לי אם יש להאדם בחי' איין ענה והכנעה או מי לי, מי שהיא יהי' מי שהיא' אשר בשם ישראל יכונה הוא לי, נקשר ומחובר בו בקשר אמוץ וחזק, אבל כשאני לעצמי שהוא בבחי' יש אזי מה אני ומה חיי, היצא מדברינו כי צריכים אנו לחכין עצמינו בתורת' לקבלת התורה' לקבל עלינו מחדש לבל נעשה עוד דבר שהיא כנגד השי"ת, שיכנסו ד"ת לתוך אברינו ולבינו ונכיר עצמינו ושפלות ערכינו ונוכה לקבל התורה באמת באמת ובטהרה כרצון השי"ת.

הפאת שמואל

ישראל שומעים קודם עשייה

אמרו חכ"ל (שבת פ"ח) כשהקדימו ישראל נעשה לנשמע אמר הקב"ה מי גלה רו זה לבני שמלאכי השרת משתמשין בו שנאמר עושים דברו לשמוע בקול דברו, ולפענ"ד הכוונה בהפך מהפשוט המובן כי המלאכים כאשר שהם עבדי ה' ולא בניו לכן צריכים לעשות דברו שעי"ז יוכנו לשמוע קול דברו ולכן משנים שמותם ע"י השתנות שליחותם פי' שזוכין למדרגת מה ע"י מעשיהם משא"כ בני ד' שהם עמו ישראל אינם צריכין הנכה כלל כמו שהי' במינים בחומר ולבנים וכו' לראות ולהשיג מה שלא השיגו כמה נביאים, וע"ז אמר מי גילה רו זה "לבני" שמלאכי השרת" דייקא המשרתים אותי הם צריכין להשתמש בוה ולא בני דייקא אמנם כן כוננת השתמשות ישראל בוה הי' כמו שפרשי' בחומש שמרבו אמנותם בה' ובטחונם בו הראו רצונם הטוב שיעשו אפ"י שלא שמעו מזהו אם יכולין לעמוד במצות התורה או לא.

תורת משה

אוצר הגנוז

י"ט שני של גליות

הנה ב' י"ט דשבועות מעולם לא עשאוהו מספק, דשבועות לעולם הוא ג' ימים מיי"ט ב' של פסח ועד סיון דאז כבר נתפרסם ממילא בכל התפוצות מתי היה ר"ח ניסן, ואם כן גם אבותינו לא היו עושין מספק, וע"כ צ"ל דנקבע גזירה אטו פסח וסוכות והוא גזירת חכמים על הודאי דחמיר דאינו מחמת פסח והוא כמו ב' ימים ראש השנה, על כן יש להחמיר ביר"ט שני יותר כיון שנתקן עם הודאי. (תשובות חתם סופר א"ח סימן קמ"ה)

לעתיד לבא במהרה בימינו לא יעקרו ב' י"ט של גליות ממקומם כלל וכלל כי זה יהיה לזכר שהיינו בגלות והעלנו ה' ופדה נפשינו מכל צרה. (חתם סופר לפסח דף ערב.)

בגמרא (שבת קמ"ה) מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב והשבתי כל מושבה חגם וגו' וכתביב חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ושמעתי הפי' בשם קדושי ה' מדבר דמי לבר אלהין הוא רבינו מהר"מ מרימנוב זי"ע דהיינו י"ט שני של גליות שהוא מועדים שבבבל, ולא היו באותה קללה דכתובים הנ"ל על החגים ומועדים שאז לא היה רק י"ט א' ולא חל הקללה עליה מעולם, ובז"ט השני נרגשת השמחה ביותר. (שער יששכר זמן מ"ת אות ג)

בירושלמי (עירובין פ"ג ה"ט) שמוני נוטרה את הכרמים וגו' סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שנים ואיני מקבלת שכר אלא על אחד. ומאזמזמר הגה"ק זי"ע מפה"ק שמעתי בשם רבו הגה"ק זי"ע בעל דברי חיים מצאנז ע"ד הירושלמי הלז כי לכך אין מקבלין שכר י"ט ב' כי הוא נשגב מאד בקדושתו עד ששום שכר לא יוגבל ולא יספיק עליו ועושין אותו שלא יע"מ לקבל פרס בגדול רום קדושתו. (שער יששכר זמן מ"ת אות ד)

הנה משה רבינו צפה והביט שישראל בגולה יהיו במדרגה שפלה באופן שלא יהיה באפשרי להכין עצמם כלל וכלל בימי הספירה שיהיו ראויים לקבל הארת יום טוב של מתן תורה, וחשש מאד לטובתן של ישראל, שמכל מקום לא אחד ייגשו ויפתעל מאור פני מלך המאיר ביום זה באור שהופיע לעם קרובו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, על כן הוסיף יום אחד מדעתו, ובזה פעל שיום מתן תורה לא יהיה מוכרח שיהא דוקא סמוך לימי הספירה, דאפילו אם לא יהא באפשרי לישראל לזכך עצמם ולהכין עצמם כראוי, מכל מקום הארת זמן מתן תורתנו לא יאבד מהם מחמת זה. והנה אם היה זמן מתן תורה סמוך ממש לימי הספירה בלא הפסק, היה מקום לומר דאי אפשר לקבל הארת זמן מתן תורה כי אם למי שקיים בעצמו וספרתם לכם, אבל כיון שאינו סמוך לו, שמע מינה דלא תליא זה בזה, אלא בעיצומו של יום הקדוש ראוי להרגיש הארת זה מזמן מתן תורתנו, והיינו דהוסיף משה יום אחד מדעתו, וזה ממש ענין יום טוב שני של גליות בפרט י"ט של חג השבועות דאינו מחמת ספי"א ידומא כמו שכתב הרמב"ם (הל' קידוש התורה פ"ג ה"ב), דהא עד ג' יום כבר ידעו בכל הגולה מתי הוקבע ראש חודש ניסן, ומכל מקום עושין שני ימים טובים, והיינו דר"ל פעלו שכת קדושת י"ט תתפשט ליום זה. אפילו אם יהיו ישראל מפורזין בין האומות ויהיו בגולה, מכל מקום יהיו מרגישים הארת קדושת היום. (ערוגת הבושם אמור)

אור לשמים נשא עה, ב

לע"ג הרה"ח ר' נתן צבי ב"ר מרדכי ז"ל - ב' דר"ח חשון תשס"ח - הרה"ח ר' מרדכי ב"ר יודא ז"ל - ג' סיון - הא"ה ח' מרת ריזל ב"ת אפרים פישל ע"ה ויו"ח נהרגו עקד"ה א' דחג השבועות תש"ד הי"ד - ולע"ג הרה"ח ר' דניאל ב"ר אביגדור ע"ה וזוגתו מרת חנה ב"ר אברהם אבא ע"ה נעקד"ה ב"ד אייר תש"ד הי"ד - ולע"ג הרה"ח ר' בנימין ב"ר שרגא פיבל הלוי ע"ה וזוגתו מרת גאלדא ב"ר דוב הכהן ע"ה - ולע"ג ר' יקותיאל יודא ב"ר יוסף ע"ה - ולע"ג פערל ב"ר יצחק ע"ה

מעלת פיוט אקדמות משאר הפיוטים

הרבה משוררים ופייטנים עמדו לישראל מימי יוסי בן יוסי ורבי אלעזר הקליר, ועד האחרון שבחשובי המשוררים הספרדים, רבי ישראל נאגארה ז"ע, וביניהם ידוע רבי מאיר בר' יצחק ש"ץ ז"ע אשר חיבר את פיוט האקדמות.

יותר מאלף שנים כבר עברו משהחילו הפיוטים לתפוש מקום חשוב ומיוחד בתוך תפילותינו בבתי הכנסיות, אלה הפיוטים שנהגו החונים לאמור ולהכניס אותם בכלל הברכה, כגון "מגן ומחיה ויוצר" ושהוכנסו לתוך הסדרים והמחזורים השונים, לתוך הקרובות, הזמירות, הסליחות, הקניות והרושענות. הפיוטים האלה התחלקו במשך הזמן לסוגים שונים: ליוצר, לאופן, לזולת, למאורה, לאהבה, לגאולה וכדו'. שקבעו להם כל אחד מקום מיוחד בתוך התפילה המוקבלת. ה"יצו" הוכנס לברכה ראשונה של קריאת שמע. ה"אופן" נשלב בתוך הקדושה. ה"זולת" נספח לברכת אמת ויצב, סמוך למאמר אין אלקים זולתך. ה"מאורה" היא חתימת ברכת יוצר אור. ה"אהבה" נטפלה לברכה שניה ועל קריאת שמע. וה"גאולה" נסמכה לתפילת שמונה עשרה לפני הקריאת ברכת "נאל ישראל".

אבל אף אחד מכל סוגי הפיוטים האלה לא זכה לתפוש מקום בעת קריאת התורה, מלבד פיוט האקדמות, והכל קיימו וקבלו לקרוא את הפיוט הזה בעת קריאת התורה ובשעה שהספר מונח על שולחן הקריאה, דבר שלא הונהג לשום פיוט וגם לא לפיוטיו האחרים של רבי מאיר מחבר האקדמות.

ניגון ונוסח האקדמות

דבר מיוחד מצאנו גם בפיוט האקדמות, כי לפי הידוע נתחברו לכל הפיוטים ניגון מיוחד ע"י הפייטנים אשר חיברו ניגון מיוחד לכל פיוט, אבל באורך הימים נשתכחו הניגונים המיוחדים לזה, לא כן הוא בבית האקדמות שנאשר עד היום הניגון והנוסח המיוחד שחיברו רבי מאיר בעל האקדמות בעצמה, ובנוסח זה אומרים אותה אצל רוב כלל ישראל (ראו הערה).

פיוטים שונים שחיבר רבי מאיר בר' יצחק ש"ץ

ואמנם פיוטים חשובים הרבה נתחברו על ידי רבי מאיר בר' יצחק זה, וחלק מן הפיוטים האלה נשארו לנו לזכרון בדפוס בתוך קובצי פיוטים שונים כמו הפיוט "ויושע אור ישראל אימנות מיד טובשים, מכור הרבול שמטה מאדונים קשים, כציפור נמלטה מכף יוקשים", שנהגו לאמרו בירמיאז ביום האחרון של פסח, ושלפי מנהג פולין אומרים אותו בתור יוצר לשבת ראשון אחר פסח, וכמו כן מביינים הראשונים "מעריב של פסח" מעריב של רבי מאיר ש"ץ. יש ממנו גם פיוט מיוחד, שנהגו לאמרו בירמיאז ביום שני של שבועות, ולפי מנהג פולין ביוצר לשבת אחר שבועות והוא מתחיל: "דעיר נואה בקדש קדושת מתנאים, אות ודוגמת דגול ברבבות קדש משבוחים נאים, אמן מופלא משובה ביסוד בנאים". וכאלה יותר מחמישים סליחות ופיוטים, שנשארו ממנו בדפוס ובכתב יד ובהם גם פיוטים בארמית, ואף אחד מהם לא זכה לעלות למעלת האקדמות ולהיאמר בשעת קריאת התורה.

פיוט צור ישראל

אבל פיוט אחד מה שחיברו מאיר בעל האקדמות חובר נתפשט לאמור אצל כל הכלל ישראל, והוא הפיוט "צור ישראל" שאומרים אותו לפני תפילת שמונה עשרה, וכאמור נתפשט המנהג לאמרה מדי יום ביומו בתפילת שחרית. והרה"ק הבעל התניא ז"ע בעת שביטל לומר בבית מדרשו את כל הפיוטים, הוציא גם פיוט זה של צור ישראל ועד היום הזה לא נמצא הפיוט הזה בכל הסידורים לפי נוסח התניא ז"ע. ובספר דבר צחות מסופר, שכשהוא הסידור הבעל התניא אל הרה"ק השפאלער ז"ע, ראה המטמה זו, והפטיר בדרך צחות לאמרו: לא לא אומרים הפיוט צור ישראל, אבל הצור ישראל אנו לא משליכים ואוחזים בו.

רבי נהוראי

אם כי נתקבלה האקדמות ועוד פיוטים בכל הכלל ישראל, ובמיוחד הפיוט צור ישראל, אבל נפלא ממנו הוא מחברו, אשר למרות מה שנודע ומפורסם הוא בפי חכמי ישראל הקדמונים, בכל זאת אין ידוע כ"כ על אל דבר עיר מולדתו ולא על אודות מקום מנוחתו, וכל דברי ימי תולדותיו מעולפים ומכוסים כערפל. וראוי לציין שבכמה כתבי יד שונים כתבו בראש הפיוט של האקדמות שהוא מיסודו של רבי "נהוראי" וכתבו שם שהיא רשות

פיוט האקדמות

ומחברו

ל' נהוראי. ואולי א"ל שהוא על דרך מאמרים בעירובין (דף י"ג ע"ב) ר' מאיר הוא ר' נהוראי.

זה מבני עליה

ואמנם ברור הדבר, כי רבי מאיר בר' יצחק ש"ץ היה בדורו אחד מבני העליה המעטים, שהיו מפורסמים לא רק בתורתם אלא גם בצדקתם, והיה בדור שלפני רש"י הק', ועל כן אין כל פלא, אם שרש"י הק' מביא כמה פעמים, והזכיר לא פעם דברי תורה משמו, ובספר הושע (י"ט) מביא רש"י הק' שני פירושים, ובסוף כתב רש"י: והראשון מדברי רבי מאיר שליח ציבור זצ"ל. וכן גם ברש"י עמוס ג'. י"ב, תהלים ע"ג י"ב. גם בתשובת רש"י ב"שבילי הלקט" השלם (סי' ר"ט) מביא רש"י פעם נוספת וקראו שם בשם צדיק. גם בתוס' במס' ר"ה (דף ע"א ע"ד א"א) הביאו את רבי מאיר ש"צ.

איה מקום כבודו

מחבר האקדמות, רבי מאיר בר' יצחק ש"ץ, מקום מושבו בעיקר היה, לפי מה שנתפשט אצל רוב כלל ישראל, בעיר וירמיאז, ובספר "הזכרת נשמות" של קהילת וירמיאז מזכירים גם את רבינו מאיר בר' יצחק שליח ציבור שתיקן שחכות למקום. ובכל זאת, דווקא שם בירמיאז, מקום שנוהגים לומר הרבה פיוטי מערבית ויוצרות וזולות, על רבי מאיר, שם לא נהגו לומר את האקדמות בחג השבועות. ובמנהגים דק"ק וירמיאז"א אשר בכתב יד נאמרו: "כך קבלנו למה אין אומרים אקדמות, כי פעם אחת היה פה ק"ק וירמיאז חזן אחד ואמר אקדמות בקול גנים וכוננה גדולה, ואחר שסיים לקח אותו אלקים, ועל כן אין אומרים אותו". מיהו במנהגי המהר"ל שהיה שם בירמיאז משמע שכן אמרו את האקדמות בוירמיאז, ואפשר שהסיפור הנ"ל היה אחרי דורו של המהר"ל.

לפי מה שהיו רגילים להזכיר את נשמתו בירמיאז יש מקום לשער, כי אמנם שם, בוירמיאז, מנוחתו כבוד, אבל בכל זאת ישנם האומרים, כי רבי מאיר בר' יצחק בעל האקדמות בא לעיר לובלין שבפולין, ושם מקום מנוחתו.

אמנם בספר חיבת ירושלים (מאמר רנו צדיקים) מובא: ובסדר הדורות בשם גלילות ארץ ישראל, ה"ל, גנוש חלב קבורים שמעיה ואבטליון, ור' יצחק מגוש חלב, ורבי מאיר בעל הנס, לא ידעתי אלו ב' מי הם... והנה במאמר גולת תחתית כתבתי מסדר הדורות בשם גלילות ארץ ישראל, שרבי מאיר בעל הנס שציה לומר אלקא דמאיר ענוו, קבורתו בטבריא, ולכן לא ידע סדר הדורות מי זה רבי מאיר בעל הנס הקבור בגוש חלב, אולם אחשבה שהיה איה גדול הדור שנעשה על נס ידו, ונקרא גם רבי מאיר בעל הנס, עכ"ל. ובספר עדן ציון כתב: העולם אומרים שהוא "רבי מאיר בעל שיר אקדמות" שאומרים בשבועות. ולפי זה מקום מנוחתו הוא בעיר גוש חלב.

מקום מנוחתו בעבר הנהר

אבל לפי הסיפור הנפלא הידוע אצל רוב כלל ישראל דבר היותו מעבר לנהר סמבטיון, זה הנהר הזורק אבנים בכל ימות החול חוץ מיום שבת, ורבי מאיר ש"צ עבר את הנהר בשבת בתור הוראת שעה ומשום פקוח נפשות לבטל גזירה רעה מעל כלל ישראל, כדי להביא איש עתי מבני עשרת השבטים להראות אותות ומופתים והגזירה נתבטלה, ולא היה רשאי לחזור למקומו בשבת, על כן נשאר כבר במקום שבהם היתה נשמתו כבוד.

גם בספרו של הגאון רבי אברהם יגל ז"ע מגדולי חכמי איטליה, מובא הסיפור הנ"ל, וז"ל: כי לקהילות הקדושות בני אשכנז נמצאת מגילה אחת אשר קצתם נוהגים לזכרה בשבועות על דבר נס שנעשה ליהודים בארצות אשכנז בקום מלך עריץ אשר שמע לקול כומו אחד להכות ביהודים מכה רבה והיה מבקש להשירשם מארץ החיים, ורק על פי בקשת היהודים

הסכים המלך להגביל להם זמן, כי יביאו גם המה איש אשר יעמוד בפניו, ואשר תהיה היכולה בידו להלחם עם הכומר ההוא בפעולותיו ודבריו, וכשהגיע הזמן המוגבל הביאו היהודים איש עתי מבני עשרת השבטים אשר גבר בחכמתו על הכומר ההוא... והציל את היהודים מידו.

גם בספר אלי רבא (ש"ע א"ח סימן תצ"ח) מביא הענין הנ"ל וז"ל: כי נמצא בדפוס בל"א ישן נושן מעשה באריות דעל מה תקנו האקדמות, וסיים שכיון שהיה מעשה במדבר לכן תקנו לומר אחרי במדבר סיני זכר לנס עכ"ל של הא"י רבא. ולכאורה סיפור זה תואם עם דברי רבי אברהם יגל זצ"ל, אך

לא נראה מדבריו שנתחברתה מגילה מיוחדת, רק הפיוט האקדמות עצמה הוא זכר לנס. אפשר לשער, שאחרי המאורע הזה חיבר רבי מאיר את פיוט האקדמות, שבו הוא מתאר את מעלתה של האומה הישראלית העולה גם על מעלת המלאכים ואת כל הטוב הצפוי לה בעתיד תחת כל ימי ענייה ומרודיה, ואולי מכוננים כלפי המאורע הזה גם דברי שירתו: "תאין ומתנשכן כחיו אדוותא תמחין ושיילין ליה בעסק אנתוותא, מנן ומן הוא רחמיך שפירא ברוותא... יקרא ויאה את אין תעריבי למרותא..." - לרמז על הויכוחים התדירים נגדינו מצד שונאינו ומגנינו וכי האומה הישראלית יודעת להשיב ולשונאה כהלכה ר"בכתמא מתיתבא לחון קצת להודעותא... ואפשר דתרווייהו אייתייהו כי נתחברו גם פיוט האקדמות וגם מגילה מיוחדת מענין סיפור הנס, אבל בוודאי יש איהו קורטוב של אמת בסיפור זה כי האילה רבא מביאו.

גם הגאונים הקדושים הרה"ק בעל הבת עין ז"ע והרה"ק רבי ישראל משקלוב ז"ע הביאו סיפור זה (מובא בספר מציאת עשרת השבטים), במכתב אשר שלחו ביחד עם גדולי צפת עם שליח נאמן שיצא מטעמם להפיש את מקום עשרת השבטים כדי לציור קשר עמם למסור מכתב זה לידם שיבואו לעזרתם, ובאגרת זה בתוך הדברים הם מספרים על הנס הגדול שאירע בתקופה ההוא: אשר באזינו שמענו מפי עדי ראה, אבותינו ספרו לנו, כי באלף החמישי היתה גזירה קשה בחוץ לארץ במדינת אחינו בני ישראל בארץ אשכנז, ע"י גוי רשע אחד מכסף, כי רצה לאבד את היהודים, וישלחו כל אחינו בני" שליחים נאמנים למחנה שכנת קדושת אחינו בני משה ע"ה, וישגו אותם חונים מעבר לנהר סמבטיון, ועיבור איש צדיק ושמו רבי מאיר חזן שחיבר שירת אקדמות שאומרים ביום מתן תורתנו קודם קריאת התורה, את גור סמבטיון בשבת בשביל פיקוח נפש, ויקרב אל אחינו הקדושים וישלחו משם איש צדיק אחד ושמו רבי דן, ובגברות נפלאות אשר עשה והראה וקידש שמו הגדול והקדוש ית"ש, הציל את אחינו בני" בארץ ההיא.

קורב הדבר גם כן, כי מקום המאורע היה בירמיאז, כפי המובא בקונטרס "גורת תנ"ך" להראב"ן, מקום שהיה מוכן לפורענות ואשר שם נפל חלל בעת מסע הצלב הראשון (תנ"ך) בתוך שאר קדושי האומה, גם מר יצחק בן רבינו מאיר שליח ציבור הוא בנו של מחבר האקדמות, ושם בירמיאז היתה המגילה אשר רק קצתם נהגו לזכרה בשבועות ולא קראו אותה בפומבי בכדי שלא לתת תהוה פה לשונאי ישראל להתנגלל ולהתנפל עליהם עוד הפעם, ואולי דווקא בשביל כך היו נמנעים בירמיאז מלקרוא את האקדמות, שישנם בו דברים מכוננים כלפי "סנאי ונגותא" ומה שצפוי לאומות העולם ב"מיתת לי נהוראי ותחפי לחון בהתא".

סמוכין לנוסחה הראשונה

אולם ישנם האומרים כי רבי מאיר בעל האקדמות הוא האיש אשר הביאו מעבר הנהר סמבטיון והוא הוא אשר העמיד עצמו לפני הכומר בכדי לבטל הגזירה, והם מביאין סמוכין לדברים, כי בספר שיבולי הלקט (סי' ע"ב) מתארו בשם "ציר נאמן, ח"ל אשר כתב: בספר ניסוחנו בתפלת שבת, חמדת ימים אותו קראת, ור' מאיר ציר נאמן זצ"ל היה מתקן הדבר כך כו' עכ"ל. ומדברים אלו מביאים ראה שהוא היה שליח הציבור מטעם היהודים ביכווח עם הכומר והיה ציר נאמן לשולחיו. ונוסחתם בקורות ימי רבי מאיר תואמת עם הנוסחה הנ"ל, שמקום מנוחתו של רבי מאיר הוא בירמיאז או בא"י ולא בעבר הנהר סמבטיון.

***

ולסיום מאמרנו באנו להבהיר בזאת, שכמובן לא באנו להכריע בדבר הפולמוס הזה, רק הבאנו דברים ככתבן ממקורות נאמנים עד כמה שידענו מנועת.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני, במדבר רבה (פ"א ס"ו)

למה במדבר סיני, מכאן שנו חכמים בני דברים ניתנה התורה באש ובמים במדבר, באש מנין (שמות י"ח) והר סיני עשן כולו וגר, ובמים מנין שנאמר (שפטים ה' ד) גם שמיים נטפו גם עבים נטפו ומדבר מנין וידבר ה' אל משה במדבר סיני.

ב שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם, איתא במדרש ליקוט (נחמיה) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יחסין שלכם שנאמר (תהלים צ"ו) הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין שנאמר ויתילדו על משפחותם לבית אבותם.

ויתבאר על פי מה שפירשו המפרשים (קדושת לוי פ' עקב) על הפסוק (דברים י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', שכבר הקשו בגמרא (בבבא בתרא כ"ג) אטו יראה מלתא זוטרתא היא. לכן פירשו דהכי קאמר מה, היינו בחינת ענוה, ה' אלקיך שואל מעמך, אבל לא לחטוא על ידי הענוה. ועל דרך שפירש הר"ק ה"ב ר' זושא וזל"ה הכתוב (תהלים י"ג) כי הלל רשע על תאות נפשו, בשביל תאות נפשו הוא עניו כמו הלל, ומשפיל את עצמו לחטוא במה שלא נאה ולא יאות אליו עשות פחיתות כזה שעושה, ובענוה פסולה כזה לא בחר ה', כי אם שיהיה עניו ובחינת מה ליראה את ה' על ידי זה, בהכיר שפלותו וגדולת אברם יתברך, ומה יגיע אליו היראה והפחד ובושתו ממנו יתברך שמו, עכ"ל. וברך זה פירש בנרעם (מגו"ס פ' שמות) מלמנו הכתוב (וישע"ה י"ב) ומרו ה' כי גאות עשה, ומרו ה' על הדבר הזה כי גאות עשה, שברא ועשה את הגאות בעולם, עכ"ל. (והאריך בה א"ו וזל"ה בייטב לב בפרשת).

ובדרך זה ביאר כ"ק מין אאמר" וזל"ה בדרך משה (פ' בהר עמוד י"ג) מה איתא בגמרא (סוטה ה') אמר רב יוסף, לעולם ילמד אדם מדרת קונו, ופירש"י לאהוב את הנימוכות, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכניתו על הר סיני, ולכאורה צריך ביאור דאם רצה הקב"ה ללמד לישראל מרת הענוה מדוע לא נתן להם את התורה על בקעה שאין לה שום גבהות כלל, אמנם מאד עמקו מחשבותיו ית"ש, כי בא ללמדניו בה אש לפעמים צריכים בני ישראל להגביה לבם בדרכי ה', ולזה ניתנה תורה דייקא על הר סיני שהוא נמוך מכל ההרים ומורה על מדת הענוה, אבל עם כל זה בו קצת גבהות, להורות לבני ישראל אשר לפעמים יש לאחוז בחינתו ויגבה לבו בדרכי ה', וזה נרמז במאמר הכתוב (שמות י"ג) ראשית חיובל המה יעלו ה', ואמרו דורשי השמות כי יוביל"ו ראשית חיובל ויתגדי לבני ב"דרכי", והיינו שבמקום הנוגע לדרכי ה' המה יעלו בהר להגביה עצמם ולהתנשא, עכ"ל.

ועל פי זה אמרתי לפרש הכתוב כפי יתרו, ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, כל תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל. ופירש"י כה תאמר, בלשון הזה וכסדר הזה, והקשו המפרשים מה ענין כסדר הזה. אכן הכוונה כי כאשר באו למדבר סיני כתוב ויתן שם לישראל נגד ההר, כי בני ישראל למדו מדת ענוה מהר סיני, ובד בבד גם הדרך של יגבה לבו בדרכי ה' שאנו למדים מהר סיני שהיה בו קצת גבהות, ולזה אמר ומשה יעלה אל האלהים, ואף כי ה'תוה"ק מעיד עליו והוא משע עניו מאד מכל אדם אשר על פני האדמה, עם כל זה בעת שהיה צריך לקבל התורה עבור בני ישראל לא נטו אחור לומר מי אנכי לגשת אל הקודש לקבל התורה, אלא על"ה אל האלהים במדת הגאות, ויגבה לבו בדרכי ה', ולזה אמר כל תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל. ופירש"י בלשון הזה וכסדר הזה, והכוונה שילמד את בני ישראל דכסדר הזה יתנהגו תמיד, לאחוז במדת ענוה ושפלות הירח, אבל גם ממדת הגאות אל תנח ידך, ובמקום הצורך לכבדו שמו יתברך יאחוז במדת הגאות.

ויל"פ בזה המשנה (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני ופי' האלשיך הקדוש (פ' שמות) שקבל התורה לסיבת היותו בענוה יתירה כהר סיני, עיי"ש. ולפי דרכיני י"ל משה קבל תורה, ואף שהיה עניו מאד מכל האדם איך הריבוי עזו בפשו שהוא היה מקבל התורה, לזה אמר מסיני, על מלך כן מהר סיני דלפעמים צריך להיות יגבה לבו בדרכי ה', ועל ידי זה לקבל את התורה.

והנה כתב בעבודת ישראל (פ' דף) על דברי רש"י (בראשית י' שמקודם היה שמו אברם אב לארם, ועתה הוא אב להמן, ויר"ש של אברם אל זה ממקומה, שאף יוד"ש של שרה נתרעמה עד שניתוספה ליהושע על שמו, ע"ש. וקשה אם כן יגרע גם כן היר"ש מאברהם ויסיפה אחר כך בשם צדיק אחר כמו היוד"ש של שרה, והדבר נפלא מלהבין דמאי שנא, עיי"ש משי"כ לדרכו. ופירשנו דבריו הקדושים על פי מה שכתב א"ו וזל"ה בייטב לב (פ' מנחה) דשם אברם מורה על הגאות אחרון א"ב ר"ם, והש"ת שונא את הגאות, ועל כן נתרקו אותיות ר"ם וניתן ה"א ביניהם,

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת במדבר שנת תשס"ט לפ"ק
נתפרסם עיי' ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הוא הקטן במספר במילואה מכל הכ"ב אותיות, והיא אתא קלילה להורות על ענוה, עכ"ל. ומעתה י"ל דאלמלי היה נרע היר"ש של אברהם, היה מורה דצריכים תמיד להתנהג במדת ענוה, ואסור להתנהג במדת הגאות בכל מקום שהוא, אולם אברהם איבנו אף שהיה ענו מאד, עם כל זה בעת הצורך היה לו גאות וקדושה, והכריז קבל כל העולם כולו ה' הוא האלהים, ולזה היה צריך לבחינת יגבה לבו בדרכי ה', כי מי שהוא תמיד ענו ושפל רוח יבוש להכריז שמו יתברך בעולם, אבל אברהם איבנו היה בבחינת זו שידע שיש לו נשמה חלק אליו ממעל ולא היה בוש אלא היה מתפאר ומכריז לכל העולם שהוא יהודי, ועל כן היר"ש של אברהם לא היה מנקמו, להורות על מדת הגאות דיש צורך ללמדו זו במקום הנוגע למען כבוד ה' ותורתו.

ובזה יתבאר המדרש בשלשה דברים דברים ויתנה התורה באש ובמים ובמדבר, כי ראש על הבחינה של יגבה לבו בדרכי ה', ומי רמו על מדת ענוה, וכמ"ש החתם סופר (פ' ברכה עמוד קל"ח) כי הקב"ה נתן לנו התורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, כמאמרם (תענית ד') האי צורבא מרבנן דרתא אורייתא הוא דקא מרתחא ליה, שנאמר (וישע"ה כ"ט) הלא נה דברי כאש ואם ה'. אמנם לעומת זה מציונו בגמרא (תענית י') למה נמשלו דברי תורה למים, דעומת (וישע"ה נ"א) הוי כל צמא לכו למים, לומר כך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. נמצא שני הפכים בנושא אחד, וישראל משתמשים בהפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכניעים וממעיטים עצמם לפני האלהים כמים, ולעומת זה מגביהים לבם בדרכי ה' עכ"ל. וכתב החיד"א במדרי"ב בגימטריא אברה"ם, אשר היר"ש לא זה ממקומה להורות דלפעמים צריכים להשתמש במדת הגאות, והתורה נתנה בשלשה דברים הללו להורות דצריכים להשתמש בשני מדות הללו, הן במדת ענוה, ובעת הצורך יגביה לבו בדרכי ה'.

והנה איתא בספרי (פ' ברכה) ויאמר ה' מסיני בא, כשנגלה המקום ליתן תורה לישראל לא על ישראל בלבד הוא נגלה אלא על כל האומות, בתחילה הלך אצל בני עשו ואמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה, אמר להם לא תרצת, אמרו רבש"ע כל עצמו של אותו אביהם רוצח הוא, שנאמר והידיים ידי ישו, ועל כן הבטיחין אבינו שנאמר (בראשית כ"ו) על חרבך תחיה. הלך לו אצל בני עמון ומואב ואמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בו, אמר להם לא תנאף, אמרו לפניו רבש"ע כל עצמה של ערוה שלהם היא, שנאמר ותהרין שתי בנות לך מאביהם. הלך ומצא בני ישמעאל אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה, אמר להם לא תגנוב, אמרו לפניו רבש"ע כל עצמו אביהם לטסים היה שנאמר והוא יהיה פרא אדם. לא היתה אומה באומות שלא הלך ודבר דרפק על פתחה ה' ויצו ויקבלו את התורה. וכן איתא בגמרא (עבודה זרה ב') ויאמר ה' מסיני בא וזרח משמיר למו וגו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן, אמר רבי יוחנן מלמד שהתזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה. ולכאורה הוא נראה כנאיאות קצת, שכל האומות אשר תמיד מתנהגים בגאות כאן הניחו את התורה ולא רצו לקבלה מחמת שאמרו שלא יוכלו לקבל איה עשה או לא תעשה, ורק בני ישראל דכתיב בהו כי אתם העמט מכל העמים שהם מתנהגים בענוה ושפלות רוח, כאן קפצו ואמרו נעשה ונשמע שהם מוכנים לקיים כל התורה, והרי זה נראה כקצת גיאות שהם יכולים לקיים מה שאין כל אומה ולשון יכולה. אכן זה היה גאותו של ישראל עם הנבחר, שקיימו יגבה לבו בדרכי ה' בגאות וקדושה, נעשה ונשמע אמרו כאחד, כי באמת כל המצות הללו שלא רצו האומות לקבל אינם רק גזירת המלך עלינו, כי ממדת האנושיות הוא שלא ירצוהו ולא יגבוהו ולא יעשו שאר מדות מנוונות ומנוחלות, א"א שאנשי עירובי גוי פאסט דאס נישט, מכל מקום בזה תפסו ענוה פסולה שאין יכולת בידם

לקיימם, ואם כי תמיד הם מתנהגים בגדולות ובנפלאות, בקבלת התורה הפכו הקערה על פיה להיות מן הענוים, כי הלל רשע על תאות נפשו. ולעומת זה בני ישראל אשר תמיד מתנהגים בענוה ושפלות רוח, מכל מקום כאשר היה הדבר נוגע לכבוד שמו יתברך ויתעלה נתגאה לכם ונעשה ונשמע אמרו כאחד לקבל התורה מה שלא רצו כל אומה ולשון לקבל.

זה ביאור המדרש בשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מן האומות, כי תמיד האומות הם מתגאים ובני ישראל מתנהגים בענוה ושפלות רוח, ואיך נתקברו ישראל כאן לעלות במעלות ולהתגאות ברוחם לקבל התורה שלא רצו שום אומה ולשון לקבל, ועל זה השיב להם הקב"ה הביאו לי ספר יחסין שלכם כשם שמביאין בני, כי בני ישראל למדו דרך זה מאבותיהם, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר, ולעומת זה בעבורת ה' אחד היה אברהם שעמד נגד כל העולם בגאות וקדושה כדי לעשות רצון הבורא, וכן אנו למדים משמו של אברהם איבנו אשר היר"ש לא זה ממקומו, להורות דאף שצריכים להתנהג במדת ענוה, מכל מקום צריך להיות יגבה לבו בדרכי ה', ולזה אמר לו הקב"ה ואעשך לגוי גדול, שממנו יצא גוי גדול אשר יתנהג בגדולות ובנפלאות לקיים מצות ה', וממנו למדו ישראל לאחוז במדת ענוה וגם ממדת הגאות אל תנח ידך בעת הצורך לעבודת ה'.

והדברים הללו צריך להיות נו רולגית בשעה שאנו מתכוננים לקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו, ובחג הקודש הזה ארובות השמים נפתחו ויורד שפע קודש לכל בני ישראל להלהיבם להכבות שיהיה לנו חשק לקבל התורה מחדש באהבה וברצון, להקדיש נעשה לנשמע, ובכל שנה ושנה אם עושים הכנה דרבה וזוכים להרגיש אכ"כ קדושת המעודים וקדושת התורה היורד ביום זה, וכל אחד מישראל יכול לזכות להרגיש הקודש ויכול להתקרב אל הש"ת ואל התורה הקדושה לקיים התורה והמצות, כל אחד מישראל יכול לזכות לעבוד את הש"ת באמת ובשמחה ובטוב לב, וטהר לביו לעבדך באמת. אמנם יצר סוכן בנו לטשטש המצות באמרו חן עברו רוב ימי הספירה אשר בהם צריכים לעשות הכנה דרבה לחג השבועות, ובאזה פנים אתה בא לגשת אל הקודש בזמן שאין שום שינוי להתורה המצות שלך, וקבלת התורה מחדש לא נאמר לך אלא לבני עליה, וכך הוא דרכו של היצ"ר אשר ברצונו שיעברו ימי קבלת התורה ולא יקבלו כלום מחדש ולא יזכו להרגיש הקודש הימים. אך עלינו להתחזק ולידע שכולנו רוצים אברהם צדיק ועקב, ומדור גרנינו על הר סיני וזכינו למדינות גדולות ונשגבות. ובאותו מעמד בתלמוד לרבות בני ישראל בהרגיש קודש ובהשתוקקות לקיים מצות ה' בחשק גדול ובתשוקה רבה לעבודת ה' לימוד התורה וקיום המצות, ובהשתוקקות והנפש זעקו ואמרו נעשה ונשמע מעמקי הלב בכל רמ"ח איבריו ונש"פ גידים, ועל ידי זה נתקדשו בני ישראל ונעשו עם קדוש. וגם בימינו אלה יכול כל אחד מישראל לזכות, לזה, אך צריכים לעשות הכנה דרבה לחג הקודש הזה כדי שיזכו להתעוררות וקדושה היורד בימים הללו.

והש"ת יעזיבנו שיהיה לנו הזכיה באפס מה לעשות הכנה דרבה לחג הקודש הזה, ויתעורר לבבנו בהשתוקקות להש"ת ולקיום התורה והמצות, שרצה להציל רצון ה', שיהיה לנו חשק וחמדה לעשות רצון ה' ולא נהיה מושוקעים כל כך בתאות הגשמי, ונזכה להרגיש קצת השתוקקות לתורה ומצות, כל אחד מישראל יכול לזכות למדינות הללו, חלילה צו זיין א עניו ושפל רוח דך אורעקצומאן אע אז איז אורנישט און ער קען נישט, ער קען אי ער דארף נאר וועלן, ער דארף האבן די רייכטיגע מחשבות טהורות דך צוצוגייטיגן די פאר טעג וואס איז נאך פארבליבן ביד צום יו"ט שבועות, ונדע מה שכתב בעבודת ישראל (נפש) לפרש הכתוב (ויקרא כ"ט) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיה עד ממחרת השבת השביעית תספור חמשים יום, כי וספרתם הוא מלשון ספיר ויהלום, היינו שאם צריכים להאיר עצמכם ולהתקן מעשיכם בימים אלו, אמנם אף כאשר חלפו ועברו כמה שבועות ולא תיקנו עדיין כלום, אל יאמרו לנפשם נושא, אלא עד ממחרת השבת השביעית תספור חמשים יו"ם, פי' אף ביום האחרון הימים הספירה הכוללו לתקן ולהאיר את החמשים יום, עכ"ל. (תימן בקדושת יו"ט פ' אמו). והש"ת יעזור שיהיה לנו דעת הראוי כחות הראוי והזכיה לעשות רצון ה' ולקיים תורה ומצות, ונזכה לקבל התורה באנפין נהירין בלב שלם ולומר להש"ת נעשה ונשמע, נעשה לקיים כל המצות ביום ועשה, ונשמע לקיים כל הלא תעשון, בכל רמ"ח איברים וקיום גידים, לקיים כל האיברים והגידים להש"ת, והש"ת יעזור שבזכות קיום התורה והמצות, בזכות שבני ישראל עוסקים בתורה ובתפלה ומקיימים מצות ומעש"ש נזכה להתרוממות קון התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

צטציילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

זמן בישול המשאלנ"ט לשבת ביום א' דשבועות

א) הנה ענין עירוב תבשילין הוא כדי להתיר לבשל מו"ט לשבת, ומ"מ יש פוסקים הסוברים דהיתר הבישול הוא רק באופן שהמאכלים שמבשל ראוים לאכילה מבעוד יום [וכי כשראו לאוכלו בשעה"ז כשיעור מאכל בן דרוסאי ע' השיעור בהערה] אבל אסור לבשל המאכלים סמוך לבניית השבת באופן שהמאכלים לא יהיו ראוים לאכילה כלל מבעוד יום [קודם בין השמשות], ויש חולקים ע"ז וסוברים דמותר לבשל אף סמוך לבניית השבת, ולכתחלה יש להחמיר בזה כדעת הגמ"מ, ובשעת הדחק יש להקל בזה כדעת המקילים.

ב) וע"כ יש לזהר להניח המשאלנ"ט על הגע"ז במקום, כדי שיהי ראוי לאכילה בשעת הדחק מבעוד יום קודם בין השמשות [והוא לערך שעה וחומש אחר זמן הדלקת הנרות], וכ"כ אם מבשל המשאלנ"ט ע"י סלא"ו קאקער"ר [האט פלעיט - קרא"ק פא"ט - ווארמע"ר - וכדומה] שצריך זמן רב כדי שיתבשל (דכשמו בן הוא - סלא"ו קאקער"ר), ובפטר כשהדרייער מונח על מספר נמוך, יש לזהר ולהקדים לבשלו זמן רב קודם בניית השבת כדי שיהי ראוי לאכילה בשעה"ד מבעוד יום.

ג) ואם שבה לבשלו בזמן הגע"ז ונזכר סמוך לבניית השבת, לא יניח המשאלנ"ט על סלא"ו קאקער, אלא יניחו על הגע"ז שבדרך כלל מתבשל במהירות יותר, ויתבשל מבעוד יום כשיעור הנ"ל, ואם ראה שגם על הגע"ז לא יתבשל כשיעור הנ"ל מבעוד יום, יגדיל הגע"ז באופן שיהי אף חזק ויתבשל מהרה.

ד) ואם לא הדליק שום גע"ז מערב יו"ט, אם יש לו גע"ז רענטש שמוותר להדליק ביו"ט [שיתבאר בסעיף הבא] או דליקו ויניח עליו המשאלנ"ט, אבל אם יש לו גע"ז רענטש בזה שאסור להדליק ביו"ט [שיתבאר בסעיף הבא], כבה"ג יש להקל שיניח המשאלנ"ט על הסלא"ו קאקער"ר אף שלא יהי כראוי כלל לאכילה מבעוד יום, בדשעת הדחק אפשר להקל בזה וכמו שנתבאר לעיל א"י.

בנין פתיחת גע"ז ביו"ט

ה) אע"פ שמוותר להגדיל את שכתב בו, הוא לצורך תיקון המאכלים, מ"מ אסור להוליד את חדש ביו"ט, וע"כ בענין פתיחת גע"ז ביום טוב מהדרש, תלוי איזה מין גע"ז

רענט"ש יש לו בביתו, שאם יש לו גע"ז רענטש שאינו עובד ע"י עלקטריק, והאופן שהאש נדלק הוא ע"י שיש אש קטן שבו ער כל הזמן [גע"ז פיילא"ט], וכשפותח הגע"ז ע"י שמוסב הדרייער בלע"ז נדלק האש של הגע"ז אש מן אש הקטן, וזה מותר להדליק ביו"ט, שהרי אינו מוליד אש חדש, אלא מגדיל האש שכבר בוער.

ו) אבל הגע"ז רענטש שעובד ע"י עלקטער, אינו בוער שום אש, והאופן שהאש נדלק הוא בשעת שמוסב הדרייער בלע"ז אל מקום מסוים [שנכתב שם "לייט"ז] ויצא ניצוצין ע"י כח עלקטעריק, וע"ז נדלק אש מחדש, ויש שני מינים בנע"ז רענטשע"ס אלו, מין א' הוא שמקום הניצוצין אינו כש"מתחיל" לסבב הדרייער, אלא בסוף הסיבוב, ושם נמצא מקום מסוים הוא [שנכתב שם "לייט"ז], כבה"ג גונא מותר לסבב הדרייער "קצת", באופן שהגע"ז מתחיל לבא, אבל אינו נדלק, ודליקו ע"י נר.

ז) אבל יש מין שני בנע"ז רענטשע"ס אלו, והוא שהמקום המסוים הוא [שנכתב שם "לייט"ז] נמצא ב"התחלת" הסיבוב, שתיכף במקום הראשון יש מקום זה שמוליד ניצוצות, וגע"ז כזה אסור להדליק ביו"ט, שאסור להוליד ניצוצין חדש ביו"ט אע"פ שהאש לא נדלק מזה, יש איסור בעצם עשיית הניצוצין. [ואם מסיר הפלא"ג מערב יו"ט, אז אין ניצוצים יוצאים, ומותר לפתוח הגע"ז ולהדליקו ע"י נר].

דין הקטנת האש ביו"ט

ח) אע"פ שביו"ט מותר להגדיל האש לצורך בישול, מ"מ אסור להקטין האש כשיש לו עצה אחרת, וע"כ אם הגע"ז ערוך על מספר גבוה, ומתיירא שהמשאלנ"ט יתחך ולא יהי ראוי לאכילה, אין לו להקטין הגע"ז, כיון שאפשר להרחיק הקדרה מהאש, דהיינו שיניחנה על הבלע"ך מרוחק קצת מן האש (שממילא מניח בלע"ך משום שבת), וכבה"ג אסור להקטין האש.

דין הגדלת והקטנת מדת החום של כלי עלקטריק

ט) מזה שכתבנו שמוותר להגדיל האש אבל אסור להקטין כשיש לו ברירה אחרת, הוא דוקא לגבי גע"ז רענטש, אבל לגבי העלקטערישע כלים, יש הרבה מינים, יש מהם שמוותר להגדיל או להקטין מדת החום באיזה אופן, ויש מהם שאסור להגדילם ולהקטיןם בשום אופן, וע"כ לא יזיז מדת החום שבכלים אלו כלי שאלת הכ"ס.

א) מג"א (סי' תקכ"ב) בשם הר"ן ועוד ראשונים דס"ל דעירוב תבשילין אי"א שיתיר איסור תורה, ולבשל מו"ט לשבת הוא איסור תורה, וע"כ אין היתר לבשל אלא באופן שהמאכלים ראוים מבעוד יום, שאז מותר מן התורה לבשל מטעם "הואיל", אלא שאסור מדרבנן, וע"ז מועיל העירוב תבשילין, וע"ז מועיל העירוב תבשילין, ולפי דעה זו אם מבשל המאכלים באופן שאין ראוים מבעוד יום, עובר על איסור דאורייתא, וכ"כ התנ"א (שפי' א' וסעיף ה) ועוד אחרונים.

ב) ע' פמ"ג (מי' ס' ריש סק"ג) כתב בה"ל "וכשחל יו"ט ערב שבת, ראוי להקדים ולהטמין מבעוד יום השלישית שיתבשל עכ"פ כמאכל בן דרוסאי חצי בישולו מבעוד יום וכ"כ עכ"ל, אבל בקיבור שו"ע (סי' ק"ב סעיף ג) כתב בענין זה דס"ל שיתבשל כשיעור שליש בישול מבעוד יום, וכ"כ המש"ב (סי' תקכ"ב סק"ג).

ג) כ"כ בקיצור שו"ע (סי' ק"ב סעיף ג) ב"דעת הרמב"ם דנטקטין דהתורה התירה להכין ביו"ט צרכי שבת, אלא שחז"ל אסרוהו, והתירוהו ע"י עירוב תבשילין וע"כ א"צ שהמאכלים יהיו ראוים מבעוד יום, וכן בבית שאר (סי' תקכ"ב) האריך להשיג על המג"א ומקל למעשה, וגם המש"ב (בה"ס) האריך לבאר דיש הרבה ראשונים המקילים בזה, וע"כ מסיק דבשעה"ד אפשר כדכ"א הם רבותני הראשונים האלה לסמוך עליהם ע"ש (ובמש"ב סק"ג) וכ"פ הערוגת הבשם (סי' קמ"ט).

ה) הנה כבר העיד האחרון (במפרק ראשון לציון עמ"ס ביצה דף ב' ע"ב ד"ה תוספת) וז"ל "לא אשכחנא מאן דמזדחרי אחאי איסורא, ופשיטא דלא הוה מעלימין עין מאיסור תורה, וכי"ע לא מזדחרי ביה ואופין ומבשילין כל יו"ט עד זמן שהוא ספק שבת הגם דליכא שחות לגמור חצי בישול ביו"ט וכ"כ עכ"ל, וכן העיד המ"ג (בפתיחה לח' יו"ט - פי' אות י"ז) דאין המנהג להחמיר בזה כמג"א, וכ"כ בתורות ח"ט (סי' תקכ"ב) מהמ"ס, וכן האריך בערך ש"י להצדיק המנהג בזה, וע"כ כתבנו דלכתחלה יש לזהר בזה כדעת המג"א, ובשעה"ד יש להקל בזה, וכן צידד המש"ב וכמו שכתבנו בתורה הקדומה וכ"כ מ"ן זצ"ל (בפוסק חרדי שו"ת סו"ת דהואיל דף כ"ה) אחר שהאריך ג"כ להצדיק המנהג שנתנו להקל בזה מסיים בזה הלשון "ויהנה אף שישבנו המנהג דמותר לבשל אפילו סמוך לחשיכה, מכל מקום לכתחלה בודאי יש לנהוג כהמג"א והאחרונים שהעתיקו דבריו עכ"ל מ"ן זצ"ל.

ו) שכן שהוא חומרא לכתחלה, אפשר להקל שאחר השקיעה עדיין יום גמור הוא וכמו שנטקטין לעיקר דין כ"ר"ת שבין השמשות מתחיל בשיעור ג' מ"ל ורביע אחר השקיעה. (ז) דכ"ן יש לו אופן שיתבשל כדי שיהא ראוי לאכילה מבעוד יום, יש להקטין בזה אלא בשעת הדחק, שאין לו עצה אחרת (וכמו שכתבנו בהערה ה'). (ח) וע"י לעיל בהערה ה', ומ"מ אין להגדיל את מדת החום של הסלא"ו קאקער"ר וכמו שיתבאר בסעיף ט'. (ט) שו"ע (סי' תקכ"ב סעיף א').

י) אע"פ שיש מיני גע"ז רענטשע"ס שאם מסבב הדרייער במהירות, אינו עושה ניצוץ, וא"כ כבה"ג ה"י אפשר לייצג שישבב במהירות [ואף אם קרוב הדבר שיעשה ניצוץ ה"י מקום להקל לפמ"ש הדעת התורה שמי שבייש בשם אש"ז ועד דקרוק לפסיק רישא דינו כספק פסק רישא שמותר עיי"ש. ולעומת זה יש מחמירים בזה - ע' פמ"ג סי' ש"כ אי"א סק"ח ועד - ולמעשה ע"י מ"ש בה"ל סי' ע"ז סעיף ג' להחמיר בזה שלא בשעה"ד] מ"מ כיון שיש מיני גע"ז רענטשע"ס שיש רישא אף כשמסבבו במהירות, וכן אין אינו מסבבו במהירות גדול, ה"י ג"כ פסיק רישא ודאי שיהי ניצוץ, ע"כ אין לעשות כן (והגם שהמ"ס מתירם אפי' דאי פסיק רישא באיסור דרבנן כדעת הרמ"ל המונח במג"א סי' תקכ"ב סק"ג, מ"מ רוב הפוסקים חולקים ע"ז וסוברים כהמ"א סי' תקכ"ב סק"ג א' דדוקא כשאינו פסיק רישא מותר ע"י ובאחרונים).

יא) כבר הברירה או האחרונים, ונמנו וגמרו שגם בעלקטעריק שייך איסור מוליד כמו באש [ואין אומרים שבה עלקטעריק כבר נמצא אויב ברא מחדש ח"ו, אלא אמרין שבעת שמוציא מנח אל הפועל, ה"י נבולח], ומ"ש בשו"ת חזון נחום (ח"א סי' ז') דפשיטא שגם זה אסור משום מוליד. ועוד צ"ח הגה"צ הדומ"ץ שליט"א למ"ש בשו"ת אמרי יושר (ח"ד, סי' כ"ה) שכתב בה"ל "הדבר ברור כי ענין עלקטעריק הוא ממש הולדת אור כענין הוצאת אש מן האבנים וה"י מוליד באיסור ביו"ט, ואין בזה נדנדו ספק כלל, ומסיים שכן דעת הגאון האמיתי המפורסם כקש"ת מו"ה יוסף ענגל זצ"ל והגאון המובהק מו"ה מנחם מענדל שטיינבערג זצ"ל (בעמ"ס שו"ת מחזק אברהם) ע"ש.

יב) מה"ב יש הדרייער"ש הוא שאפשר להניח הדרייער על הרבה אופנים למשל מן 200 דגרים עד 500 דגרים ואין מרגישין שום קליק שמסבב הדרייער, אלא שהחיים פועל ע"י טערמאסטאט והיינו שאם הדרייער מונח על מספר של 200 דגרים אז זורם העלקטעריק להעלמעטע שיעור של 10 מינוט, ואח"כ מפסיק לזרום אש סקונדעס ואח"כ חוזר וזורם העלקטעריק לעוד 10 מינוט, וכן חוזר חלילה, וכשמגדיל מדת החום ל-400 דגרים, אז זורם העלקטעריק להעלמעטע 20 מינוט ואח"כ מפסיק איהו סקונדעס וחוזר חלילה.

והנה הכלים שישבו הא' אסור לזוז הדרייער ממקומו בין להגדיל מדת החום ובין להקטין, כי בכל פעם שמוזי הדרייער ממקומו מכה ומבעיר כמ"ל, אילו סוג ה"י יש הרבה פעמים שאסור להגדילו, וע"כ לא יזיז מדת החום שבכלים אלו בלי שאלה ממורה הבקי בכלים אלו וגם אין למוזי היתר עכשיו ממה שהמורה היתר לו פ"א אתה כי בשינוי קטן משנתה הדין, והרבה פעמים יש חילוק במ"כ כלי אחד מקאמפני אחד לקאמפני שני, ואף באותן הכלים המורה יתכן שמתקאמפני מתחיל לעשות אחר אור אף משנתה הדין.

כל הזכויות שמורות © על פי דין תורה"ק אנו אוסרים להעתיק בכל אופן שהוא ממאמרם של תלמידי או חלקם שנדפסו בגיליוני בעל רשות כתב מהמערכת

הרצה לנדב גליון. לפרסם מודעות. להאיר ולהעיר. יתקשר עם המערכת: 0153 - 781 (845)

Mailing Address: Mayones His. 51 Forest Rd. Unit 316 Suite #14 Monroe N.Y. 10950